

30 stycznia 2024

dr hab. Michał Klichowski, prof. UAM
Pełnomocnik Rektora ds. Otwartej Nauki
Dyrektor Centrum Neuronauki Poznawczej
Kierownik Pracowni Badań nad Procesem Uczucia Się
Wydział Studiów Edukacyjnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu
michal.klichowski@amu.edu.pl

RECENZJA

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Karinie Leksy
(w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika)

1. UWAGI WSTĘPNE

Habilitantka, Pani Doktor Karina Leksy, ukończyła w roku 2002 studia magisterskie na kierunku pedagogika, w zakresie specjalności pedagogika zdrowia, na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Siedem lat później, w roku 2010, obroniła pracę doktorską na tej samej uczelni, która tematycznie wpisywała się w dyskusję naukową prowadzoną w obrębie studiowanej wcześniej pedagogiki zdrowia. Po obronie doktoratu Habilitantka ukończyła dwukrotnie studia podyplomowe związane z terapią pedagogiczną i rewalidacją osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także wczesnym wspomaganie rozwoju dzieci i tzw. integracją sensoryczną. Została także – po obronie pracy doktorskiej – zatrudniona na macierzystym uniwersytecie na stanowisku adiunkta

i pracuje na nim nieprzerwanie do dnia dzisiejszego. Ponadto, wykładała w dwóch innych szkołach wyższych, ale tylko w ramach umowy o dzieło. Habilitantka jest więc osobą bardzo spójnie wykształconą i konsekwentnie związaną z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach.

Analiza aktywności akademickiej Habilitantki wskazuje, że także podejmowane przez nią działania naukowe są spójne, konsekwentne i zapewne celowo kreowane, bowiem wszystkie wpisują się w obszar pedagogiki zdrowia i pola badawcze edukacji zdrowotnej. Potwierdza to także Habilitantka wskazując, że jej aktywność badawczą można podzielić na cztery obszary: (1) badanie zdrowia i stylu życia w kontekście nadmiernej masy ciała, (2) badanie znaczenia kultury popularnej dla zdrowia dzieci i młodzieży, (3) badanie problematyki prezentowania ciała w przestrzeni internetowej, (4) badanie roli szkoły w kontekście współczesnych zagrożeń zdrowotnych. Dorobek Habilitantki jest więc wewnętrznie spójny i osadzony na jej gruntownym i pogłębianym wykształceniu.

2. OCENA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO BĘDĄCEGO PODSTAWĄ UBIEGANIA SIĘ O NADANIE STOPNIA DOKTORA HABILITOWANEGO

Za osiągnięcie naukowe, które ma stanowić podstawę do nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika, Habilitantka uznała swoją najnowszą książkę pt. *Znaczenie mediów społecznościowych dla samooceny i zachowań związanych z wyglądem ciała młodych dorosłych. Perspektywa społeczno-pedagogiczna*. Monografia ta została wydana nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w roku 2023. Recenzentami wydawniczymi rozprawy byli Pan Profesor Zbyszko Melosik i Pani Profesor Bożena Zawadzka. Recenzenci zauważyli, że Autorka wykazała się „umiejętnością krytycznej, wyważonej analizy bardzo bogatej literatury”, zdolnością do podjęcia oryginalnego problemu naukowego oraz że przeprowadziła rzetelne badania naukowe, których wyniki poprawnie zinterpretowała. Szczególne ważne – w kontekście ubiegania się o tzw. samodzielność naukową – są słowa Profesora Melosika, który wskazuje, że Autorka książką tą potwierdziła swoją „dojrzałość teoretyczną i metodologiczną” oraz „kompetencje w zakresie prowadzenia dyskursu naukowego”, a także, że książka ta stanowi „niezaprzeczalny wkład Autorki w wybrane przez nią pole problemowe, zarówno w kontekście polskim, jak i międzynarodowym”.

W pełni zgadzam się z tymi ocenami. Habilitantka sformułowała ciekawy, ważny i intrygujący problem, który w sposób oryginalny rozpracowała, zarówno na gruncie narracyjnej analizy literatury, jak i własnych dociekań empirycznych. Część teoretyczna pracy wyróżnia się dbałością o uwzględnienie w niej licznej literatury, wielu spojrzeń na podejmowaną problematykę oraz zróżnicowanych koncepcji. Ponadto, Habilitantka zarysowuje szeroki krajobraz teoretyczny, pozostając jednak cały czas skoncentrowaną na tytułowych zagadnieniach. Analizy polskich i zagranicznych publikacji nie tylko jednak ukazują całą konstelację zagadnień kluczowych dla podjętej problematyki, ale też podprowadzają do wykazania luk teoretycznych i potrzeby podjęcia dociekań badawczych ukierunkowanych na bardzo jasno wyeksplikowany cel: Określenie znaczenia mediów społecznościowych dla samooceny wyglądu ciała i dla działań, jakie na rzecz tego wyglądu podejmują młodzi dorośli. Za szczególnie ciekawe uznają wykorzystanie w części teoretycznej koncepcji amerykańskiego socjologa (pochodzenia kanadyjskiego) Ervinga Goffmana, zwanej teorią dramaturgiczną, wciąż za słabo docenianej przez badaczy mediów, a w szczególności młodych empirystów zajmujących się analizą dynamiki zachowań w Internecie. Bardzo doceniam także, że w monografii analizowane są wyniki badań polskiego psychologa Piotra Sorokowskiego, które choć są cytowane globalnie, dość rzadko omawiane są przez polskich badaczy w polskojęzycznych publikacjach. Habilitantka – kończąc rozważania teoretyczne – odnosi się do koncepcji płynnej nowoczesności Zygmunta Baumana i typologii pokoleń, próbując niejako nazwać czy skategoryzować badane przez siebie czasy i osoby. Dobrze, że zachowała względem tego typu prób katalogowania, definiowania i uogólniającego dookreślania pewien dystans, bowiem wiele badań wskazało, że wykazywane cechy płynnej nowoczesności są w wielu kontekstach nietrafne, a charakterystyka Pokolenia Z dość nieprecyzyjna, co – w obu przypadkach – niejako wymusza niewykorzystywanie tych koncepcji jako podstawy do budowania procedur empirycznych.

Habilitantka bez wątpienia dobrze zaprojektowała swoje badanie, a także poprawnie zebrała i przeanalizowała dane. Opis metrologiczny jest przejrzysty, dokładny i jasny. Jest on opracowany w dość sztywny sposób i pewnie można by napisać tę część nieco przyjaźniej dla czytelnika, bardziej narracyjnie, ale nie jest to zarzutem, bowiem zastosowane przez Habilitantkę podejście jest powszechnie wykorzystywane, np. właśnie w pedagogicznych monografiach prezentujących wyniki badań ilościowych. Trochę brakuje w tej części jednak dokładnego opisu strategii analizy danych. O zastosowanych

testach statystycznych Habilitantka informuje w części prezentującej wyniki, co oczywiście jest poprawne, niemniej pewne uzasadnienia, wyjaśnienia co do użytych testów czy statystycznych rozwiązań, powinny znaleźć się w rozdziale metodologicznym, gdy ma on taką właśnie tradycyjną i bardzo formalną postać. Czasem w opisie wyników w odniesieniu do zastosowanych typów analiz i testów występują pewne drobne nieścisłości, np. gdy Habilitantka pisze o tym, że analizowała korelację z płcią przy pomocy nieparametrycznego testu służącego do porównywania dwóch grup pod względem zmiennej ilościowej – nie była to więc analiza korelacji, a analiza różnic mediany dla kobiet i mężczyzn. Płeć nie była tu zatem skorelowana z rozkładem wybranych zmiennych ilościowych, a jedynie zaobserwowano istotne zróżnicowanie określonej miary tendencji centralnej między kobietami i mężczyznami. To niefortunne używanie słowa „korelacja” pojawia się kilkukrotnie, ale nie stanowi większego problemu i w żaden sposób nie obniża mojej bardzo wysokiej oceny, bowiem Habilitantka poprawnie interpretuje wyniki testów – jest to więc tylko kwestia nazewnictwa.

Książka habilitacyjna kończy się obszerną, krytyczną dyskusją. Habilitantka wykazała się w niej obiektywizmem i autorefleksją, a jednocześnie umiejętnością powrócenia do własnych założeń teoretycznych i bazowych teorii oraz ocenienia własnych poczynań badawczych w ich świetle. Habilitantka też – z adekwatną ostrożnością i krytycyzmem – formułuje pewne praktyczne rekomendacje, które są z perspektywy codzienności edukacyjnej bardzo wartościowe.

Reasumując, w mojej ocenie wskazana przez Habilitantkę książka pt. *Znaczenie mediów społecznościowych dla samooceny i zachowań związanych z wyglądem ciała młodych dorosłych. Perspektywa społeczno-pedagogiczna*, stanowi podstawę do nadania jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika, jest bowiem oryginalnym dziełem wnoszącym nową wiedzę do pedagogiki jako dyscypliny naukowej, wiedzę, która wynika z rzetelnych studiów teoretycznych oraz metodologicznie poprawnych eksploracji empirycznych. Innymi słowy, monografia ta wypełnia lukę w naszej wiedzy, dostarczając wiarygodnych opisów i autorskich wyników.

3. OCENA POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ

Habilitantka jest niezwykle aktywna naukowo we wszystkich w zasadzie sferach, w jakich naukowcy działają, od publikacji i wystąpień konferencyjnych, przez realizację badań i aplikacje grantowe, po akademicką dydaktykę i administrację oraz popularyzację. Należy podkreślić, że zaangażowanie to jest zawsze wielowymiarowe i pogłębione. Szczególnie doceniam fakt dużej – i zróżnicowanej w zakresie formy – aktywności publikacyjnej. Habilitantka jest autorką (lub współautorką) 4 książek, 33 artykułów i 12 rozdziałów, a także redaktorką 1 pracy zbiorowej. W przypadku artykułów blisko połowa została napisana w języku angielskim, natomiast jeśli chodzi o rozdziały, to tylko jeden jest anglojęzyczny. W dorobku nie występuje monografia napisana w języku kongresowym. Część z opublikowanych prac ma charakter przeglądowy, są też tu teksty ukierunkowane na praktyczne rekomendacje, ale też i takie, które stanowią raport z projektu badawczego. Publikacje te w znaczącej większości stoją na bardzo wysokim poziomie teoretycznym i metodologicznym, a ponadto bardzo często dotyczą oryginalnych wątków lub prezentują unikatowe wyniki. Generalnie można stwierdzić, że Habilitantka nie publikuje „bo musi”, ale dlatego, że efektywnie penetruje rzeczywistość, kierowana pasją naukową i chęcią wykonywania naukowych zadań w sposób maksymalnie rzetelny. Zawsze w swoich publikacjach odznacza się sumiennością w zakresie rekonstruowania debaty naukowej, uwzględniając w swoich analizach zarówno klasyczną polską literaturę przedmiotu, jak i najnowsze prace publikowane w międzynarodowych periodykach. Dodatkowo, zawsze przyjmuje interdyscyplinarną perspektywę analiz teoretycznych, odwołując się do tekstów pedagogicznych, psychologicznych, socjologicznych, medycznych itd. W sposób szczególny należy docenić dwie publikacje książkowe, a mianowicie napisaną z Panią Profesor Katarzyną Borzucką-Sitkiewicz monografię pt. *Ekshibicjonizm społeczny w Internecie. Motywy i potencjalne zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa młodzieży*, oraz autorską monografię pt. *Młodzież we współczesnej przestrzeni społeczno-kulturowej: Wybrane aspekty zdrowotne i pedagogiczne*. Pierwsza z nich to bowiem książka pionierska na polskim rynku i w pewnych aspektach wyprzedzającą koncepcyjnie czasy, w których była przygotowywana. Jest też ona pracą głęboką teoretycznie i ukazującą dużą pedagogiczną wrażliwość Auterek, a także umiejętność dostrzegania nowych problemów i konstruowania strategii umożliwiających ich opisywanie, badanie i wyjaśnianie. W drugiej z wymienionych książek Habilitantka spogląda natomiast na zdrowotne funkcjonowanie młodzieży i jej edukację zdrowotną z niezwykle nowatorskiej

perspektywy, tj. przez pryzmat kultury popularnej. Dokonuje tu bardzo wartościowych analiz literatury, które porządkują naszą wiedzę i skłaniają do stawiania nowych, ważkich dla pedagogiki jako nauki, pytań.

Habilitantka często występuje na konferencjach naukowych, zarówno tych organizowanych w Polsce, jak i poza jej granicami. Sama też partycypuje w organizacji konferencji naukowych. Odbyła także staże naukowe, w tym zagraniczne. Jest zaangażowana w prace grup badawczych, którymi nieraz też kierowała. Ma również doświadczenie w zakresie recenzowania artykułów naukowych, zarówno dla polskich periodyków pedagogicznych, jak i branżowych czasopism wydawanych za granicą, oraz międzynarodowych pism multidyscyplinarnych (jak np. *PLoS ONE*). Była promotorką pomocniczą jednego doktoratu oraz promotorką 17 prac licencjackich, a także recenzentką 84 prac dyplomowych. Jest zaangażowanym dydaktykiem i popularyzuje naukę. Jej działalność naukowa i organizacyjna doceniana była na macierzystej uczelni np. przyznawaniem Habilitantce nagród rektora lub innych lokalnych form nagradzania, a także wewnętrznych grantów.

Prace Habilitantki nie są jeszcze intensywnie cytowane, ale analiza bibliometryczna wskazuje na pozytywny trend w tym zakresie – coraz większą widoczność publikacji Habilitantki w dyskursie polskim i międzynarodowym. Pewnym drobnym minusem dorobku jest to, że choć Habilitantka współpracuje z innymi badaczami i baczkami, i choć podróżuje naukowo, to publikuje w zasadzie tylko ze współpracownikami polskimi – tylko dwa artykuły zostały opublikowane przy współpracy międzynarodowej. Jednak to się wydaje zmieniać – jej najnowsza publikacja (nieuwzględniona w autoreferacie), opublikowana w styczniu 2024 roku, pt. *The importance of school leaders in school health promotion. A European call for systematic integration of health in professional development*, to dzieło ekstremalnie międzynarodowe – autorami są badacze z Polski, Portugalii, Finlandii, Włoch, Szwajcarii, Danii i Niemiec, a Habilitantka jest autorką z dominującym wkładem, co ukazuje, że jest badaczką głodną naukowych dokonań, która nie spowolni czy zatrzyma swojej aktywności po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego, a także gotową do kierowania międzynarodowymi zespołami naukowymi.

4. KONKLUZJA

Jednoznacznie stwierdzam, że wskazana przez Habilitantkę książka pt. *Znaczenie mediów społecznościowych dla samooceny i zachowań związanych z wyglądem ciała młodych dorosłych. Perspektywa społeczno-pedagogiczna*, stanowi podstawę do nadania jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika. Jest to bowiem dzieło oryginalne i metodologicznie rzetelne, które wnosi nową wiedzę do pedagogiki jako dyscypliny naukowej. Dodatkowo, Habilitantka jest nieprzeciętnie aktywna akademicko, czego przejawem są liczne publikacje i projekty naukowe, badania i wystąpienia konferencyjne, oraz działania popularyzujące i edukujące. Efekty jej akademickiej pracy stoją na wysokim poziomie, są interdyscyplinarne i nowatorskie. Habilitantka udowodniła, że potrafi samodzielnie projektować badania naukowe i analizy literatury, samodzielnie pozyskiwać środki potrzebne do ich realizacji, a także kierować zespołami badawczymi i opiekować się młodą kadrą naukową.

Stwierdzam więc z pełnym przekonaniem, że Habilitantka spełnia określone właściwymi przepisami prawa wymogi, dlatego konkluzja mojej recenzji jest jednoznacznie pozytywna. Uważam, że przedstawiony dorobek w pełni uzasadnia nadanie Pani Doktor Karinie Leksy stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Michał Klichowski